

บทที่ 3

ผลของคำสั่งในทางคดีของพนักงานอัยการ

กับสิทธิในการฟ้องคดีอาญาของผู้เสียหายในประเทศไทย

โดยที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของไทยได้บัญญัติให้พนักงานอัยการและผู้เสียหายต่างก็มีอำนาจในการฟ้องคดีอาญาที่แยกต่างหากจากกันอย่างเป็นเอกเทศ¹ และถึงแม้ว่าพนักงานอัยการจะมีคำสั่งไม่ฟ้องคดีโดยเด็ดขาดแล้วก็ตามก็ไม่เป็นการตัดสิทธิของผู้เสียหายที่จะฟ้องคดีนั้นด้วยตนเอง ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 34 ซึ่งตามหลักกฎหมายดังกล่าวอาจทำให้เห็นได้ว่า ในการฟ้องคดีของผู้เสียหายและพนักงานอัยการนั้น เป็นกรณีที่ต่างฝ่ายต่างกระทำ โดยไม่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันโดยเด็ดขาดแต่เมื่อพิจารณาโดยละเอียดแล้ว จะเห็นว่าโดยสภาพความเป็นจริงแล้วในระหว่างการดำเนินคดีอาญาของผู้เสียหายและพนักงานอัยการมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันเพราะเป็นการดำเนินคดีอาญาในเรื่องเดียวกัน ซึ่งมีข้อเท็จจริงตลอดจนพยานหลักฐานต่าง ๆ อันเดียวกันดังนั้นการดำเนินคดีอาญาของแต่ละฝ่ายอาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อการดำเนินคดีอาญาของอีกฝ่ายหนึ่งอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ดังนั้น ในบทนี้จะศึกษาถึงผลของคำสั่งในทางคดีของพนักงานอัยการกับสิทธิในการฟ้องคดีอาญาของผู้เสียหาย ดังต่อไปนี้

3.1 การดำเนินคดีอาญาของพนักงานอัยการ

โดยปกติการดำเนินคดีอาญาของพนักงานอัยการจะแบ่งเป็น 2 ขั้นตอน กล่าวคือการดำเนินคดีในชั้นสอบสวน-ฟ้องร้อง และการดำเนินคดีในชั้นศาล ซึ่งในการศึกษาเรื่องนี้จะศึกษาเฉพาะในขั้นตอนการดำเนินคดีชั้นสอบสวน-ฟ้องร้อง ได้แก่ การวินิจฉัยสั่งคดีของพนักงานอัยการโดยมีรายละเอียดดังนี้

¹ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 28

3.1.1 หลักในการดำเนินคดีอาญาของพนักงานอัยการ

การดำเนินคดีอาญาของพนักงานอัยการในชั้น สอบสวน-ฟ้องร้อง จะเป็นการพิจารณาวินิจฉัยข้อเท็จจริง และพยานหลักฐานที่ได้จากการสอบสวน เพื่อออกคำสั่งฟ้องหรือสั่งไม่ฟ้อง ซึ่งโดยปกติแล้วหากตามข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานปรากฏให้เห็นโดยชัดเจนว่าผู้ต้องหาได้กระทำความผิดจริงตามข้อกล่าวหา พนักงานอัยการก็จะสั่งฟ้องผู้ต้องหานั้น แต่อย่างไรก็ตามมิใช่ว่าพนักงานอัยการจะต้องสั่งฟ้องผู้ต้องหาเสมอไปเพราะในบางกรณีแม้ตามข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานจะปรากฏว่าผู้ต้องหาได้กระทำความผิดก็ตาม พนักงานอัยการก็อาจใช้ดุลพินิจสั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหานั้นได้ ทั้งนี้เนื่องจากการดำเนินคดีอาญาของพนักงานอัยการใช้หลักดำเนินคดีอาญาตามดุลพินิจ² (opportunity principle) กล่าวคือ พนักงานอัยการอาจใช้ดุลพินิจสั่งไม่ฟ้องผู้กระทำความผิดได้หากเห็นว่า การฟ้องคดีจะไม่เป็นประโยชน์แก่สาธารณชน หรือจะขัดต่อความสงบเรียบร้อย หรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือจะมีผลกระทบต่อความปลอดภัย หรือความมั่นคงของชาติ หรือต่อผลประโยชน์อันสำคัญของประเทศ³

ในปัจจุบันหลักการดำเนินคดีอาญาตามดุลพินิจเป็นหลักการดำเนินคดีอาญาในหลายประเทศ เช่น สหรัฐอเมริกา, อังกฤษ, ญี่ปุ่น, ฝรั่งเศส, เนเธอร์แลนด์, อิสราเอล, มอลตา และไทย เป็นต้น⁴ หลักการดำเนินคดีตามดุลพินิจนี้มีผลโดยตรงที่ทำให้อัยการสามารถใช้ดุลพินิจฟ้องคดีได้อย่างยืดหยุ่น และปรับให้เข้ากับเปลี่ยนแปลงของสังคมได้เป็นอย่างดี มีผลเป็นการลดความกระด้างของกฎหมายไปในตัว

² คณิต ณ นคร, กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, พิมพ์ครั้งที่ 2, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์นิติธรรม, 2536), หน้า 192.

³ ระเบียบกรมอัยการ (สำนักงานอัยการสูงสุด) ว่าด้วยกรดำเนินคดีอาญาของพนักงานอัยการ พ.ศ. 2528 ข้อ 51.

⁴ กุลพล พลวัน, "การดำเนินคดีอาญาโดยอัยการในประเทศไทย", วารสารอัยการ, 101 (พฤษภาคม 2529), หน้า 95

ซึ่งถือว่าเป็นการผ่อนคลายความเข้มงวดของกฎหมาย^๕

ในการใช้หลักดำเนินคดีอาญาตามดุลพินิจดังกล่าวนี้ปรากฏว่าในปี พ.ศ. 2518 กรมอัยการได้มีนโยบายที่จะสั่งไม่ฟ้องราษฎรผู้ยากจนซึ่งกระทำผิดฐาน บุกรุกที่สาธารณะ เพื่อให้เป็นที่ประกอบอาชีพ ทั้งนี้ เพื่อปฏิบัติตามนโยบายของรัฐบาล ในขณะนั้นซึ่งเป็นนโยบายเพื่อประโยชน์ของสาธารณชน ที่ถือว่าสวัสดิภาพและความปลอดภัยของประชาชนเป็นกฎหมายสูงสุด เนื่องจากรัฐบาลเห็นว่าถ้าหากฟ้องและดำเนินคดีกับราษฎรดังกล่าวแล้วจะทำให้เกิดปัญหาตามมาหลายประการ^๖

สำหรับตัวอย่างการใช้ดุลพินิจสั่งไม่ฟ้องของพนักงานอัยการในประเทศไทย มีดังนี้^๗

- การสั่งไม่ฟ้องหญิงชราที่มีสตาจ์ไว้ในครอบครองเกินอัตราที่กำหนดในกฎหมาย
- การสั่งไม่ฟ้องกรณีร้านจำหน่ายฝิ่นมีมูลฝิ่น
- การสั่งไม่ฟ้องกรณีการค้าขายเล็กๆน้อยๆของราษฎรชายแดน
- การสั่งไม่ฟ้องผู้กระทำผิดที่เคยให้การเป็นพยานโจทก์ซึ่งเกี่ยวเนื่องกับความผิดนั้น หรือที่เรียกว่า "การกันผู้ต้องหาไว้เป็นพยาน" เป็นตัวอย่างของการใช้ดุลพินิจสั่งไม่ฟ้องอย่างหนึ่งที่ในต่างประเทศนิยมใช้กันมากเนื่องจากใน

^๕ คณิต ฅ นคร, "ปัญหาการใช้ดุลพินิจของอัยการ", วารสารอัยการ, 57 (กันยายน 2525), หน้า 39.

^๖ สำนักนายกรัฐมนตรี, "หนังสือที่ สร.0203/4380" 4 เมษายน 2518; กระทรวงมหาดไทย, "หนังสือที่ มท 0608/816 เรื่องราษฎรเข้าทำกินในที่ป่าสงวนแห่งชาติ" 27 พฤษภาคม 2518

^๗ คณิต ฅ นคร, "ปัญหาการใช้ดุลพินิจของอัยการ", 51-57; "คำสั่งชี้ขาดความเห็นแย้งของอธิบดีกรมอัยการ", อัยการนิเทศ, เล่ม 30 ฉบับที่ 1 2511 หน้า 16-27.

การดำเนินคดีอาญานั้น บางครั้งไม่สามารถหาพยานหลักฐานอื่นใดมาพิสูจน์ความผิดของผู้ต้องหาในศาลได้ นอกจากจะอาศัยผู้ต้องหาคนใดคนหนึ่งเบิกความเป็นพยานให้กับโจทก์โดยมีข้อต่อรองว่าจะไม่ดำเนินคดีกับผู้ต้องหานั้นอีกต่อไป สำหรับเรื่องนี้ นายเล็ก จุณยานนท์ อดีตอธิบดีกรมอัยการในสมัยหนึ่ง ได้เคยมีคำสั่งชี้ขาดไม่ฟ้องบุคคลที่ได้เคยให้การเป็นพยานมาแล้ว ซึ่งคดีดังกล่าวเป็นคดีที่สำคัญและถือว่าเป็นคดีประวัติศาสตร์ของกรมอัยการ

3.1.2 หลักเกณฑ์ในการพิจารณาสิ่งคดีของพนักงานอัยการ

ในการสั่งคดีนั้น ขั้นตอนในการพิจารณาของพนักงานอัยการชอบที่จะเป็นไปตามลำดับดังนี้^๕

3.1.2.1 พิจารณาเงื่อนไขให้อ่านาจดำเนินคดี หรือเงื่อนไขระงับคดี ซึ่งพนักงานอัยการจะต้องกระทำก่อนที่จะพิจารณาในเนื้อหาคดีในขั้นต่อไป ถ้ามีเงื่อนไขระงับคดีพนักงานอัยการก็ต้องสั่งระงับคดีเพราะเหตุนั้น ๆ

3.1.2.2 เมื่อพนักงานอัยการพิจารณาแล้วว่ากรณีนั้นไม่มีเงื่อนไขระงับคดีพนักงานอัยการก็ต้องพิจารณาต่อไปว่าการกระทำที่กล่าวหาเป็นความผิดต่อกฎหมายหรือไม่ถ้าเห็นว่าการกระทำที่กล่าวหาไม่เป็นความผิด พนักงานอัยการก็ต้องสั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหา

3.1.2.3 ถ้าการกระทำที่กล่าวหาเป็นความผิดต่อกฎหมายพนักงานอัยการก็ต้องวินิจฉัยต่อไปว่าผู้ต้องหาเป็นผู้กระทำผิดหรือไม่ ถ้าผู้ต้องหาไม่ได้เป็นผู้กระทำผิด พนักงานอัยการก็ต้องสั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหานั้น

3.1.2.4 ถ้าการกระทำที่กล่าวหาเป็นความผิดต่อกฎหมาย และผู้ต้องหาเป็นผู้กระทำผิด พนักงานอัยการก็ต้องวินิจฉัยต่อไปว่าพยานหลักฐานเพียงพอแก่การพิสูจน์ความผิดของผู้ต้องหาหรือไม่ ถ้าไม่เพียงพอพนักงานอัยการก็ชอบที่จะสั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหา

^๕ คณิต ฦ นคร, กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, หน้า 193-194.

3.1.2.5 แม้ว่ากรกระทำที่กล่าวหาเป็นความผิดต่อกฎหมายและผู้ต้องหาเป็นผู้กระทำผิดตลอดจนมีพยานหลักฐานเพียงพอ พนักงานอัยการก็ชอบที่จะพิจารณาต่อไปเป็นลำดับสุดท้ายอีกว่ามีเหตุอันควรที่จะไม่ฟ้องผู้ต้องหาหรือไม่ ถ้ามีเหตุอันควรไม่ฟ้องผู้ต้องหา พนักงานอัยการก็ชอบที่จะสั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหานั้น*

จากหลักเกณฑ์ในการพิจารณาสั่งคดี ของพนักงานอัยการดังกล่าวข้างต้น แสดงให้เห็นว่าในการวินิจฉัยของพนักงานอัยการนั้น จะต้องผ่านการกลั่นกรองด้วยความละเอียดถี่ถ้วนเพื่อให้ได้ข้อยุติว่าสมควรจะสั่งฟ้องหรือสั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหา ทั้งนี้เพื่อให้การดำเนินคดีอาญาเป็นไปด้วยความชอบธรรมและก่อให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมมากที่สุด และนอกจากขั้นตอนการพิจารณาสั่งคดีของพนักงานอัยการดังกล่าว ซึ่งถือว่าเป็นกระบวนการกลั่นกรองคดีในขั้นต้นของพนักงานอัยการแล้วกฎหมายยังได้กำหนดมาตรการการกลั่นกรองและควบคุมการวินิจฉัยคดีของพนักงานอัยการในกรณีสั่งไม่ฟ้องไว้อีกชั้นหนึ่ง ซึ่งจะศึกษาโดยละเอียดในหัวข้อต่อไป

3.1.3 มาตรการการกลั่นกรองคำสั่งไม่ฟ้องคดีอาญาของพนักงานอัยการ

ตามที่ได้ศึกษามาแล้วในข้อ 3.1.2 ถึงหลักเกณฑ์การวินิจฉัยสั่งคดีของพนักงานอัยการ ซึ่งถือได้ว่าเป็นมาตรการขั้นต้นในการกลั่นกรองและควบคุมการวินิจฉัยสั่งคดีของพนักงานอัยการ แต่อย่างไรก็ตาม กฎหมายก็ยังกำหนดมาตรการในการการกลั่นกรองและควบคุมการสั่งไม่ฟ้องคดีของพนักงานอัยการไว้อีกชั้นหนึ่งโดยประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 145 ที่ได้บัญญัติไว้ดังนี้

*ระเบียบกรมอัยการว่าด้วยการดำเนินคดีอาญาของพนักงานอัยการ พ.ศ. 2528 ส่วนที่ 4 เรื่องการใช้ดุลพินิจในการสั่งไม่ฟ้อง ข้อ 51 ดูรายละเอียดในภาคผนวก

"มาตรา 145 ในกรณีที่มีคำสั่งไม่ฟ้อง และคำสั่งนั้นไม่ใช่คำสั่งของอธิบดีกรมอัยการ ถ้าในนครหลวงกรุงเทพธนบุรี ให้รับส่งสำนวนการสอบสวนพร้อมกับคำสั่งไปเสน่ออธิบดีกรมตำรวจ รองอธิบดีกรมตำรวจ หรือผู้ช่วยอธิบดีกรมตำรวจ ถ้าในจังหวัดอื่น ให้รับส่งสำนวนการสอบสวนพร้อมกับคำสั่งไปเสน่อผู้ว่าราชการจังหวัด แต่ทั้งนี้มิได้ตัดอำนาจพนักงานอัยการที่จะจัดการอย่างใดแก่ผู้ต้องหา ดังบัญญัติไว้ในมาตรา 143

ในกรณีที่อธิบดีกรมตำรวจ รองอธิบดีกรมตำรวจ หรือผู้ช่วยอธิบดีกรมตำรวจ ในนครหลวงกรุงเทพธนบุรี หรือผู้ว่าราชการจังหวัดในจังหวัดอื่นแย้งคำสั่งของพนักงานอัยการให้ส่งสำนวนพร้อมกับความเห็นที่แย้งกันไปยังอธิบดีกรมอัยการเพื่อชี้ขาดแต่ถ้าคดีจะขาดอายุความหรือมีเหตุอย่างอื่นอันจำเป็นต้องรีบฟ้อง ก็ให้ฟ้องคดีนั้นตามความเห็นของอธิบดีกรมตำรวจ รองอธิบดีกรมตำรวจ หรือผู้ช่วยอธิบดีกรมตำรวจ หรือผู้ว่าราชการจังหวัดไปก่อน

บทบัญญัติในมาตรานี้ให้นำมาบังคับในการที่พนักงานอัยการจะออกหมายจับหรือถอนฟ้อง ถอนอุทธรณ์และถอนฎีกาโดยอนุโลม

จากบทบัญญัตินี้ดังกล่าว จะเห็นว่ากฎหมายได้กำหนดมาตรการให้เจ้าพนักงานฝ่ายอื่นมีอำนาจหน้าที่ในการกลั่นกรองและตรวจสอบการสั่งไม่ฟ้องคดีอาญาของพนักงานอัยการโดยให้อำนาจในการเสนอความเห็นแย้งคำสั่งไม่ฟ้องดังกล่าวเพื่อเสนอเรื่องให้อัยการสูงสุดเป็นผู้ชี้ขาด ซึ่งเจ้าพนักงานฝ่ายอื่นที่กฎหมายกำหนดให้ทำหน้าที่นี้ได้แก่

3.1.3.1 อธิบดีกรมตำรวจ รองอธิบดีกรมตำรวจ หรือผู้ช่วยอธิบดีกรมตำรวจสำหรับคดีความผิดที่เกิดขึ้นในกรุงเทพมหานครเป็นผู้มีอำนาจในการเสนอความเห็นแย้งคำสั่งไม่ฟ้องของพนักงานอัยการ ซึ่งในทางปฏิบัติกรมตำรวจได้จัดตั้งกองคดีกรมตำรวจขึ้นเป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่ในการพิจารณาสำนวนคดีอาญาที่

อัยการสั่งไม่ฟ้อง เพื่อทำความเห็นแย้งคำสั่งไม่ฟ้องคดีของพนักงานอัยการโดยตรง* ซึ่งถือได้ว่าเป็นกระบวนการกลั่นกรองและตรวจสอบที่มีประสิทธิภาพอย่างสูง

3.1.3.2 ผู้ว่าราชการจังหวัด สำหรับคดีความผิดที่เกิดขึ้นในจังหวัดอื่นที่นอกเหนือจากกรุงเทพมหานคร ซึ่งในทางปฏิบัติในการทำความเห็นแย้งในคดีที่มีความยุ่งยากสลับซับซ้อน ผู้ว่าราชการจังหวัดย่อมจะสามารถหารือไปยังกระทรวงมหาดไทย หรือกองคดีกรมตำรวจได้ตามระเบียบของทางราชการซึ่งทำให้มาตรการกลั่นกรองตรวจสอบดังกล่าวมีประสิทธิภาพพอสมควร

นอกจากมาตรการกลั่นกรองตรวจสอบโดยเจ้าพนักงานฝ่ายอื่นดังกล่าวแล้วกฎหมายยังได้กำหนดมาตรการกลั่นกรองขั้นสุดท้ายให้เป็นอำนาจของอัยการสูงสุดในการชี้ขาดความเห็นแย้ง ซึ่งมาตรการตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 145 ดังกล่าวนอกจากจะเป็นมาตรการกลั่นกรองการสั่งไม่ฟ้องคดีของพนักงานอัยการแล้ว ยังขยายขอบเขตในการควบคุมการดำเนินคดีอาญาของพนักงานอัยการในส่วนที่เกี่ยวกับการถอนฟ้อง ถอนอุทธรณ์ และถอนฎีกาด้วย แสดงให้เห็นว่ากฎหมายได้ให้ความสำคัญในด้านการกลั่นกรองตรวจสอบการดำเนินคดีอาญาของพนักงานอัยการเป็นอย่างมาก

นอกจากมาตรการทางกฎหมายดังกล่าวแล้ว ในส่วนของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในกระบวนการดำเนินคดีอาญาซึ่งได้แก่กรมตำรวจ และสำนักงานอัยการสูงสุดก็ได้กำหนดมาตรการควบคุมการดำเนินคดีอาญาของเจ้าพนักงานไว้อีกชั้นหนึ่งเพื่อให้การดำเนินคดีอาญาเป็นไปโดยมีประสิทธิภาพซึ่งได้แก่การกำหนดระเบียบข้อบังคับหรือคำสั่งวิธีปฏิบัติในการดำเนินคดีอาญาในลักษณะต่าง ๆ เช่น

*พระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการกรมตำรวจ กระทรวงมหาดไทย พ.ศ. 2508 มาตรา 3; ระเบียบกรมตำรวจ ว่าด้วยกำหนดหน้าที่การงานในการการกรมตำรวจ พ.ศ. 2532.

1) กรมตำรวจได้กำหนดระเบียบวิธีการปฏิบัติ และคำสั่งที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมการสอบสวนคดีอาญาของพนักงานสอบสวน* ซึ่งได้แก่ ประมวลระเบียบกรมตำรวจเกี่ยวกับคดีว่าด้วยการสอบสวนและคำสั่งกรมตำรวจที่ 382/2530 เรื่องการอำนวยความสะดวกข้าราชการในการสอบสวนคดีอาญา ลงวันที่ 1 พฤษภาคม 2530**

2) สำนักงานอัยการสูงสุด (กรมอัยการ) ก็ได้กำหนดระเบียบควบคุมการดำเนินคดีอาญาในส่วนของพนักงานอัยการไว้ได้แก่ระเบียบกรมอัยการว่าด้วยการดำเนินคดีอาญาของพนักงานอัยการ พ.ศ. 2528 ซึ่งมีเนื้อหาโดยสรุปเป็นมาตรการควบคุมและกลั่นกรองการดำเนินคดีอาญาของพนักงานอัยการให้อยู่ในขอบเขตและแนวทางที่ถูกต้อง โดยสอดคล้องกับประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เพื่อให้การดำเนินคดีอาญาเป็นไปด้วยความชอบธรรมแก่บุคคลที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย***

* ประมวลระเบียบกรมตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะที่ 8 การสอบสวน เป็นระเบียบวิธีการปฏิบัติที่กำหนดแนวทางในการดำเนินคดีของพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เพื่อให้การสอบสวนคดีอาญาเป็นไปด้วยความเรียบร้อย และเกิดความเป็นธรรมแก่บุคคลที่เกี่ยวข้องในคดีอาญาทั้งฝ่ายผู้เสียหายและฝ่ายผู้กระทำความผิด

** คำสั่งกรมตำรวจที่ 382/2530 มีสาระสำคัญในการกำหนดให้พนักงานสอบสวนซึ่งเป็นข้าราชการตำรวจชั้นผู้ใหญ่มีหน้าที่ ในการสอบสวนคดีอาญาบางประเภทด้วยตนเอง ทำให้การสอบสวนเป็นไปโดยรอบคอบ ซึ่งช่วยให้พยานหลักฐานและข้อเท็จจริงที่เข้าสู่การพิจารณาของพนักงานอัยการเป็นไปโดยถูกต้องตามความเป็นจริงมากยิ่งขึ้น

*** ตราขลະເຢັດໃນກາດມນວກ

สำหรับตัวอย่างของการกลั่นกรองตรวจสอบการดำเนินคดีอาญา
ในชั้นสอบสวน-ฟ้องร้องในกรณีที่มีการสั่งไม่ฟ้องตามระเบียบของกรมตำรวจ และ
สำนักงานอัยการสูงสุดได้แก่

- กรณีการสั่งไม่ฟ้องเนื่องจากกันผู้ต้องหาไว้เป็นพยาน ซึ่งมี
ระเบียบที่เกี่ยวข้องกำหนดมาตรการควบคุมไว้ดังนี้

ตามประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดีลักษณะที่ 8 บทที่ 7
ข้อ 257 กำหนดว่า

"มีสำนวนคดีบางเรื่องซึ่งที่เกิดเหตุเป็นที่ลับลี้ หรือเหตุร้ายแรงที่
คนจำนวนมากพากันเกรงกลัว ซึ่งพนักงานสืบสวนสอบสวนได้พยายามทุกทางแล้วก็ยังไม่
ทำให้ได้หลักฐานในคดี นั้นผู้สอบสวนอาจพิจารณากันพวผู้ต้องหาคนใดคนหนึ่งเห็นว่า
ไม่ใช่ตัวการสำคัญหากแต่ผู้รู้เห็นในคดีนั้นพอที่จะให้การเป็นพยานเบิกความขึ้นศาลได้
ไว้เป็นพยาน โดยปล่อยพ้นจากผู้ต้องหาแล้วกันไว้เป็นพยาน แต่อ่านาจที่จะให้กันผู้ต้อง
หาคนใดคนหนึ่งไว้เป็นพยานนี้พนักงานสอบสวนจะต้องชี้เหตุผลแห่งความจำเป็นจริง ๆ
ในการเสนอขออนุญาต ถ้าในจังหวัดพระนครและจังหวัดธนบุรีเสนอถึงกรมตำรวจเป็น
ผู้สั่งอนุญาต ต่างจังหวัดผู้ว่าราชการจังหวัด หรือผู้รักษาการแทนเป็นผู้สั่งอนุญาต"

สำหรับในส่วนของพนักงานอัยการมีระเบียบกรมอัยการ ว่าด้วย
การดำเนินคดีอาญาของพนักงานอัยการ พ.ศ. 2528 หมวดที่ 2 ส่วนที่ 4 ข้อ 52
ซึ่งกำหนดว่า

"ในกรณีที่พนักงานสอบสวนกันผู้ต้องหาซึ่งได้ร่วมกระทำความผิด
ด้วยกันคนใดคนหนึ่งเป็นพยานให้พนักงานอัยการพิจารณาโดยรอบคอบโดยคำนึงถึงว่า
ถ้าไม่กันผู้ต้องหาคนใดคนหนึ่งเป็นพยานแล้วพยานหลักฐานที่มีอยู่เพียงพอแก่การที่จะ
ดำเนินคดีกับผู้ต้องหาทั้งหมดหรือไม่ และอาจแสวงหาพยานหลักฐานอื่นแทนเพื่อให้
เพียงพอแก่การที่จะดำเนินคดีกับผู้ต้องหาทั้งหมดนั้นได้หรือไม่ รวมทั้งความคาดหมาย
ในกรณีที่ผู้ขึ้นจะเบิกความให้เป็นประโยชน์ในการพิจารณาหรือไม่ด้วย

เมื่อพนักงานอัยการได้วินิจฉัยตามนัยแห่งวรรคหนึ่งแล้วและพนักงานอัยการเห็นควรกันผู้ต้องหาคนใดคนหนึ่งไว้ เป็นพยานให้พนักงานอัยการออกคำสั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหา นั้น แล้วให้พนักงานอัยการสั่งให้พนักงานสอบสวนทำการสอบสวนถ้อยคำผู้ที่ถูกไว้เป็นพยานนั้น เป็นพยานประกอบสำนวนต่อไป"

- กรณีการใช้ดุลพินิจสั่งไม่ฟ้องมีหลักเกณฑ์ในการกลั่นกรองและควบคุมตามระเบียบกรมอัยการว่าด้วยการดำเนินคดีอาญาของพนักงานอัยการ พ.ศ. 2528 หมวดที่ 2 ส่วนที่ 4 ข้อ 51 ซึ่งได้กำหนดหลักเกณฑ์ในการใช้ดุลพินิจสั่งไม่ฟ้องไว้ดังนี้

" ถ้าพนักงานอัยการเห็นว่าการฟ้องคดีใดจะไม่เป็นประโยชน์แก่สาธารณชนหรือจะขัดต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือจะมีผลกระทบต่อความปลอดภัยหรือความมั่นคงแห่งชาติ หรือผลประโยชน์อันสำคัญของประเทศ ให้เสนอความเห็นพร้อมสำนวนไปยังอธิบดีกรมอัยการเพื่อสั่ง"

จากกฎหมายและระเบียบปฏิบัติอันเป็นมาตรการควบคุมตรวจสอบการใช้ดุลพินิจไม่ฟ้องคดีของพนักงานอัยการดังกล่าวข้างต้น ผู้เขียนมีความเห็นดังนี้

1) ทำให้เกิดความมั่นใจว่าการที่พนักงานอัยการมีคำสั่งไม่ฟ้องเนื่องจากพิจารณาแล้วเห็นว่าการกระทำที่กล่าวหาไม่มีความผิด, ผู้ต้องหามิได้เป็นผู้กระทำความผิดหรือพยานหลักฐานไม่เพียงพอแก่การพิสูจน์ความผิดของผู้ต้องหา คำสั่งไม่ฟ้องดังกล่าวย่อมจะเป็นคำสั่งที่ชอบด้วยเหตุผล และชอบด้วยความถูกต้องตามพยานหลักฐานที่ปรากฏ และถึงแม้ว่ามีคำสั่งไม่ฟ้องไปแล้วก็ตามก็ไม่ทำผิดคดีอาญานั้นระงับไป เพราะหากมีพยานหลักฐานใหม่อันสำคัญแก่คดีซึ่งน่าจะทำให้ศาลลงโทษผู้ต้องหาได้ปรากฏขึ้นพนักงานอัยการก็สามารถดำเนินคดีต่อไปได้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 147 ดังนั้น เมื่อพนักงานอัยการมีคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องคดีเรื่องใดแล้ว ผู้เสียหายก็ไม่ต้องที่จะมีสิทธิฟ้องคดีนั้นอีก เพราะพยานหลักฐานที่ผู้เสียหายจะนำมาฟ้องคดีด้วยตนเองนั้นก็ เป็นพยานหลักฐานอันเดียวกันกับที่ได้มีการสอบสวนและพนักงานอัยการได้สั่งไม่ฟ้องตามพยานหลักฐานนั้นแล้ว ซึ่งหากศาลพิจารณายกฟ้อง

คดีของผู้เสียหายเพราะพยานหลักฐานไม่เพียงพอที่จะพิสูจน์ความผิด ย่อมจะทำให้ไม่สามารถดำเนินคดี เรื่องนั้นได้อีกแม้จะปรากฏพยานหลักฐานใหม่อันสำคัญขึ้นก็ตาม เพราะสิทธินำคดีอาญามาฟ้องระงับไปแล้ว

2) ในกรณีที่พนักงานอัยการมีคำสั่งไม่ฟ้องตามดุลพินิจ ย่อมจะเป็นการสั่งไม่ฟ้องโดยเล็งเห็นประโยชน์ของส่วนรวมและประโยชน์ในการปราบปรามอาชญากรรมเป็นสำคัญ มิใช่เป็นการสั่งไม่ฟ้องคดีโดยเห็นแก่อามิสสินจ้างหรือผลประโยชน์ส่วนตัว ดังจะเห็นได้ชัดเจนจากสาระสำคัญของที่ปรากฏตามระเบียบกรมอัยการว่าด้วยการดำเนินคดีอาญาของพนักงานอัยการ พ.ศ. 2528 ข้อ 51 ในเรื่องหลักเกณฑ์และวิธีปฏิบัติในการใช้ดุลพินิจสั่งไม่ฟ้องและข้อ 52 ในเรื่องการกันผู้ต้องหาไว้เป็นพยาน ดังนั้นเมื่อพนักงานอัยการมีคำสั่งไม่ฟ้องในกรณีนี้แล้วหากเปิดโอกาสให้ผู้เสียหายฟ้องคดีนั้นได้อีกย่อมจะไม่เป็นผลดีแต่ประการใด เพราะจะเป็นการขัดต่อประโยชน์ส่วนรวมและกระทบต่อมาตรการดำเนินคดีอาญาของรัฐในกรณีที่มีความจำเป็นต่อกันผู้ต้องหาไว้เป็นพยานเพราะอาจทำให้ไม่มีผู้ต้องหาคนใดยอมให้ความร่วมมือเป็นพยานให้แก่รัฐ เพราะนอกจากจะทำให้เขาอาจได้รับอันตรายที่เกิดจากการแก้แค้นตอบโต้จากบุคคลที่ถูกดำเนินคดีเพราะการเป็นพยานของเขาแล้ว เขายังอาจถูกผู้เสียหายฟ้องได้อีก ผลสุดท้ายย่อมจะทำให้ไม่สามารถหาพยานหลักฐานเพื่อดำเนินคดีประเภทดังกล่าวนี้ได้

แต่อย่างไรก็ดี การตัดสิทธิฟ้องคดีอาญาของผู้เสียหายในกรณีที่พนักงานอัยการมีคำสั่งไม่ฟ้องแล้วนั้น ย่อมจะส่งผลกระทบโดยตรงต่อผู้เสียหายซึ่งอาจทำให้เกิดการโต้แย้งไม่ยอมรับการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ดังนั้นเพื่อป้องกันแก้ไขผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากการตัดสิทธิฟ้องคดีอาญาของผู้เสียหายในกรณีนี้จึงควรกำหนดมาตรการที่เหมาะสมเพื่อคุ้มครองผู้เสียหายจากการที่เขาต้องสูญเสียสิทธิในการฟ้องคดีอาญานั้นไป สำหรับมาตรการคุ้มครองที่จะนำมาใช้ควรจะมีลักษณะอย่างไรจึงจะเหมาะสมนั้นจะได้ศึกษาในบทที่ 4 ต่อไป

3.2 การดำเนินคดีอาญาของผู้เสียหาย

ผู้เสียหายตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา หมายความว่าถึงบุคคลผู้ได้รับความเสียหายเนื่องจากการกระทำผิดฐานใดฐานหนึ่งรวมทั้งบุคคลอื่นที่มีอำนาจจัดการแทนได้ตามมาตรา 4, 5 และ 6^๑

อำนาจที่เกี่ยวกับการดำเนินคดีอาญาของผู้เสียหาย มีดังนี้^{1๐}

- 1) ร้องทุกข์
- 2) เป็นโจทก์ฟ้องคดี หรือเข้าร่วมเป็นโจทก์กับพนักงานอัยการ
- 3) เป็นโจทก์ฟ้องคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญา
- 4) ถอนฟ้องคดีอาญาหรือคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญา
- 5) ขอมความในคดีความผิดต่อส่วนตัว

3.2.1 อำนาจในการดำเนินคดีอาญาของผู้เสียหาย

ในการดำเนินคดีอาญานั้น กฎหมายได้บัญญัติให้อำนาจผู้เสียหายที่จะสามารถใช้สิทธิดำเนินคดีอาญาได้เป็น 2 ทางคือ

3.2.1.1 โดยการร้องทุกข์ เพื่อให้เจ้าพนักงานของรัฐเป็นผู้ดำเนินคดีตามกระบวนการดำเนินคดีอาญา ซึ่งจะเริ่มตั้งแต่ในขั้นตอนการสอบสวน-ฟ้องร้องจนถึงขั้นฟ้องคดีอาญาต่อศาลโดยพนักงานอัยการ อย่างไรก็ตามในกรณีดังกล่าวนี้หากเป็นคดีอาญาที่เป็นความผิดต่อแผ่นดินแม้ว่าผู้เสียหายจะไม่ร้องทุกข์เพื่อขอให้เจ้าพนักงานของรัฐดำเนินคดีให้ เจ้าพนักงานของรัฐก็มีอำนาจในการดำเนินคดีอาญาดังกล่าวได้เอง¹¹ แต่ถ้าหากเป็นคดีอาญาที่เป็นความผิดต่อส่วนตัวหรือความผิดอันยอมความได้ เจ้าพนักงานของรัฐจะมีอำนาจในการดำเนินคดีอาญาดังกล่าวก็ต่อเมื่อผู้เสียหายได้ร้องทุกข์แล้วเท่านั้น¹² ทั้งนี้เนื่องจากความผิดอันยอมความได้มีลักษณะที่ก่อให้เกิด

^๑ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 2 (4) และมาตรา 4, 5, 6

^{1๐} ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 3

¹¹ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 121 วรรคหนึ่ง

¹² ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 121 วรรคสอง

เกิดความเสียหายต่อเอกชนในลักษณะเป็นการส่วนตัวโดยแท้รัฐจึงไม่เข้าไปยุ่งเกี่ยว นอกเสียจากผู้เสียหายร้องขอให้โดยการร้องทุกข์ให้ดำเนินคดีอาญาต่อผู้กระทำความผิด

3.2.1.2 โดยการฟ้องคดีอาญาด้วยตนเองซึ่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 28 ได้บัญญัติให้อำนาจไว้* ซึ่งจากบทบัญญัติดังกล่าว ทำให้ผู้เสียหายมีอำนาจฟ้องคดีอาญาได้อย่างกว้างขวาง และเป็นเอกเทศแยกจากอำนาจฟ้องคดีอาญาของพนักงานอัยการ และในคดีอาญาที่พนักงานอัยการได้มีคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องคดีนั้นแล้วผู้เสียหายก็ยังมีอำนาจที่จะฟ้องคดีนั้นได้ด้วยตนเองตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 34 ซึ่งในการใช้สิทธิดำเนินคดีอาญาของผู้เสียหายดังกล่าวนี้ได้ส่งผลกระทบต่อในด้านต่าง ๆ เป็นอย่างมากซึ่งจะได้ศึกษาโดยละเอียดต่อไปในบทที่ 4

3.2.2 มาตรการทางกฎหมายในการควบคุมการฟ้องคดีอาญาของผู้เสียหาย

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้กำหนดมาตรการควบคุมการฟ้องคดีอาญาของผู้เสียหายไว้ดังนี้

3.2.2.1 ควบคุมโดยการไต่สวนมูลฟ้อง ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 162(1) ซึ่งบัญญัติว่า "ในคดีที่ราษฎรเป็นโจทก์ ให้ไต่สวนมูลฟ้อง..." ซึ่งการควบคุมตามมาตรานี้ เป็นเพียงการตรวจสอบว่าคดีที่ผู้เสียหายนำมาฟ้องนั้นมีมูลหรือไม่เท่านั้น หากปรากฏว่าคดีมูลศาลก็จะประทับฟ้องไว้พิจารณาต่อไป¹³ ซึ่งในการไต่สวนมูลฟ้องนี้ไม่มีการพิจารณาในกรณีที่ว่าบุคคลที่

* ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

มาตรา 28 บุคคลเหล่านี้มีอำนาจฟ้องคดีอาญาต่อศาล

(1) พนักงานอัยการ

(2) ผู้เสียหาย

¹³ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 167

ถูกฟ้องนั้นสมควรที่จะถูกฟ้องคดีอาญาหรือไม่ เช่น เป็นบุคคลที่พนักงานอัยการได้ใช้ดุลพินิจสั่งไม่ฟ้องแล้ว เพราะเห็นว่า การฟ้องบุคคลดังกล่าวจะกระทบกระเทือนต่อความมั่นคงของชาติ หรือเป็นบุคคลที่พนักงานอัยการสั่งไม่ฟ้องเพราะถูกกันตัวไว้เป็นพยานในคดีอาญา ดังนั้นในชั้นไต่สวนมูลฟ้องหากปรากฏว่าคดีมีมูลศาลก็จำเป็นต้องประทับฟ้องต่อไปทุกกรณี เนื่องจากกฎหมายไม่เปิดโอกาสให้ศาลใช้ดุลพินิจเป็นอย่างอื่นได้ ดังนั้นจึงเห็นได้ว่าการไต่สวนมูลฟ้องยังไม่เป็นมาตรการควบคุมการฟ้องคดีอาญาของผู้เสียหายได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3.2.2.2 การควบคุมโดยพนักงานอัยการ โดยการยื่นคำร้องขอเข้าร่วมเป็นโจทก์ในกรณีที่ผู้เสียหายยื่นฟ้องแล้ว ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 31 เพื่อใช้อำนาจตามมาตรา 32* แต่อย่างไรก็ตามวิธีการนี้ก็ไม่มีประสิทธิภาพในทางปฏิบัติ ทั้งนี้เนื่องจากพนักงานอัยการจะไม่มีโอกาสทราบได้เลยว่าผู้เสียหายได้ยื่นฟ้องคดีอาญาแล้วหรือไม่ เพราะไม่มีกฎหมายบังคับให้ผู้เสียหายต้องแจ้งให้พนักงานอัยการทราบว่าได้ฟ้องคดีอาญาด้วยตนเองแล้ว

3.3 ผลของคำสั่งในทางคดีของพนักงานอัยการกับสิทธิในการฟ้องคดีอาญาของผู้เสียหาย

ดังที่ได้กล่าวมาแล้วว่าถึงแม้อำนาจในการฟ้องคดีอาญาของพนักงานอัยการกับผู้เสียหายจะแตกต่างกันออกไปเป็นเอกเทศ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 28 ก็ตาม แต่ตามความเป็นจริงแล้วการดำเนินคดีอาญาของพนักงานอัยการและการฟ้องคดีอาญาของผู้เสียหายมีความสัมพันธ์กันในประการ

*ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา "มาตรา 32 เมื่อพนักงานอัยการและผู้เสียหายเป็นโจทก์ร่วมกันถ้าพนักงานอัยการเห็นว่าผู้เสียหายจะกระทำหาคดีของพนักงานอัยการเสียหาย โดยกระทำหรือละเว้นกระทำการใด ๆ ในกระบวนการพิจารณาพนักงานอัยการมีอำนาจร้องต่อศาลให้สั่งผู้เสียหายกระทำหรือละเว้นกระทำการนั้น ๆ ได้"

3.4 เจตนารมณ์ของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 34

จากบทบัญญัติในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 34 ที่ว่า "คำสั่งไม่ฟ้องหาตัดสิทธิผู้เสียหายฟ้องคดีโดยตนเองไม่" นี้มีข้อที่จะพิจารณาเป็นลำดับแรกก็คือจุดมุ่งหมายของการบัญญัติกฎหมายในมาตรานี้จะให้ความสำคัญเกี่ยวกับการสั่งไม่ฟ้องคดีของพนักงานอัยการหรือว่าจะมุ่งประเด็นไปที่เรื่องอำนาจในการฟ้องคดีของผู้เสียหาย เพราะถ้าหากว่าเป็นเรื่องการสั่งไม่ฟ้องของพนักงานอัยการแล้วก็จะถือได้ว่าเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการสั่งสำนวนของพนักงานอัยการ ซึ่งถ้าเป็นเช่นนั้นแล้วข้อความตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 34 นี้ควรจะนำมาบัญญัติไว้ในตอนท้ายของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 145 ซึ่งอยู่ในหมวดเรื่องการสอบสวนสำนวน แต่ในปัญหาดังกล่าวนี้นักกฎหมายหลายท่านมีความเห็นว่าเนื่องจากว่าประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 34 นั้นได้บัญญัติไว้ในหมวดเรื่องการฟ้องคดีอาญาดังนั้นจึงน่าจะมีความมุ่งหมายที่จะแสดงให้เห็นถึงสิทธิในการฟ้องคดีอาญาของผู้เสียหายมากกว่า¹⁴ โดยแสดงให้เห็นว่าผู้เสียหาย ยังคงมีสิทธิที่จะฟ้องคดีได้อีกแม้ว่าคดีนั้นพนักงานอัยการจะได้มีคำสั่งไม่ฟ้องแล้วก็ตาม

นอกจากนี้นักกฎหมายท่านหนึ่งคือ พระยาอรรถการีย์นิพนธ์ ยังได้ให้ความเห็นไว้อีกด้วยว่าในเมื่อข้อความในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 34 เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสิทธิในการฟ้องคดีอาญาของผู้เสียหายแล้วก็ควรจะนำไปบัญญัติไว้ต่อท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 28 หรืออาจจะบัญญัติเป็นประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 28 ทวิก็ได้เนื่องจากจะได้เป็นบทบัญญัติที่มีข้อความรับกันกับประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 28 เพราะทั้งในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 28 และมาตรา 34 ต่างก็มีข้อ

¹⁴สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา "รายงานการประชุมคณะกรรมการพิจารณาปรับปรุงประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ครั้งที่ 388-44/2514" 14 ธันวาคม 2514.

ความที่แสดงให้เห็นถึงจุดมุ่งหมายของกฎหมายซึ่งมีวัตถุประสงค์ที่จะให้ผู้เสียหายมีสิทธิในการฟ้องคดีอาญาได้เช่นเดียวกัน¹⁵ นอกจากนี้ศาสตราจารย์ ดร.หยุด แสงอุทัย และพระยามนูเวทย์วิมลนาทยังได้มีความเห็นว่าข้อความในมาตรา 34 นั้นได้บัญญัติไว้ เพราะเป็นการแสดงให้เห็นถึงจุดมุ่งหมายของกฎหมายซึ่งมีเจตนารมณ์ที่ต้องการจะเน้นให้เห็นถึงสิทธิในการฟ้องคดีของผู้เสียหายให้ดูมีความเด่นชัดมากยิ่งขึ้นโดยแสดงให้เห็นว่าแม้เจ้าพนักงานของรัฐจะมีคำสั่งไม่ฟ้องคดีนั้นแล้วก็ตาม ผู้เสียหายก็ยังสามารถที่จะนำคดีดังกล่าวไปฟ้องเองได้¹⁶

จากความเห็นของนักกฎหมายดังกล่าวพอสรุปได้ว่ามาตรา 34 ได้ถูกบัญญัติขึ้นโดยมีเจตนารมณ์เพื่อต้องการเน้นให้เห็นถึงอำนาจในการฟ้องคดีอาญาของผู้เสียหายตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 28 ให้ดูมีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น จึงพอที่จะอนุมานได้ว่า เจตนารมณ์ของมาตรา 34 และมาตรา 28 มีนัยเป็นอย่างเดียวกัน ดังนั้น ในการศึกษาถึงเจตนารมณ์ของมาตรา 34 จึงสามารถพิจารณาได้จากเจตนารมณ์ของมาตรา 28 ซึ่งปรากฏในบันทึกการประชุมของคณะกรรมการที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งขึ้นเพื่อพิจารณาวินิจฉัยปัญหาต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับวิธีพิจารณาความอาญาเมื่อวันที่ 17 และ 20 มกราคม 2457 ซึ่งได้ให้เหตุผลในการที่ให้อำนาจแก่ผู้เสียหายที่จะยังคงมีสิทธิฟ้องคดีอาญาได้เท่าเทียมกับพนักงานอัยการไว้ดังต่อไปนี้¹⁷

¹⁵ เรื่องเดียวกัน

¹⁶ เรื่องเดียวกัน

¹⁷ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา "Report of the proposed Code of Criminal procedure for the kingdom of siam, held at the residence of his Royal Highness The Prince Of Bisnuloke, On the 17th and 20th of January 1914, Submitted to the commission of codification, (Ac 14/28)" ดูรายละเอียดในภาคผนวก

1) สิทธิในการฟ้องคดีอาญาของผู้เสียหาย เป็นสิทธิที่มีมาตั้งแต่ดั้งเดิมนับตั้งแต่ประเทศไทยยังไม่มีพนักงานอัยการทำหน้าที่ฟ้องคดีอาญา ซึ่งสิทธิดังกล่าวถือได้ว่ามีมาช้านานแล้วจนอาจจะกล่าวได้ว่าเป็นสิ่งที่ฝังรากลึกอยู่ในจิตวิญญาณของประชาชนทุกคน ดังนั้นผู้เสียหายจึงควรมีสิทธินี้อยู่ต่อไป

2) ในขณะนั้นอัยการเพิ่งได้รับการจัดตั้งให้เป็นเจ้าพนักงานผู้ทำหน้าที่ในการฟ้องคดีอาญาของรัฐในระยะเริ่มแรก ซึ่งระบบอัยการในขณะนั้นยังไม่มีกำลังและประสิทธิภาพเพียงพอที่จะเป็นผู้รับผิดชอบในการดำเนินคดีอาญาแต่เพียงผู้เดียว ดังนั้นจึงต้องให้สิทธิผู้เสียหายฟ้องคดีอาญาด้วย

ข้อวิเคราะห์ของผู้เขียน

จากผลการศึกษาในบทนี้แสดงให้เห็นว่าแม้กฎหมายจะบัญญัติให้พนักงานอัยการและผู้เสียหายมีอำนาจฟ้องคดีอาญาแยกต่างหากจากกันโดยเอกเทศก็ตามแต่การดำเนินคดีอาญาของพนักงานอัยการ และผู้เสียหายก็มีความสัมพันธ์กันโดยตรง การที่กฎหมายบัญญัติให้ผู้เสียหายมีอำนาจฟ้องคดีอาญาได้ด้วยตนเอง ถึงแม้ว่าในคดีอาญาเรื่องนี้พนักงานอัยการจะมีคำสั่งไม่ฟ้องไปแล้วก็เพื่อเป็นการเน้นให้เห็นถึงสิทธิในการฟ้องคดีอาญาของผู้เสียหายให้ดูมีความเด่นชัดมากยิ่งขึ้น และการที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 28 ได้บัญญัติรับรองสิทธิของผู้เสียหายในการฟ้องคดีว่ามีเท่าเทียมกับพนักงานอัยการก็เนื่องมาจากสิทธิดังกล่าวเป็นสิทธิที่มีมาตั้งแต่ดั้งเดิมนับตั้งแต่ยังไม่มีพนักงานอัยการทำหน้าที่ฟ้องคดีอาญาในนามของรัฐ และในขณะที่มีการจัดทำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา สิทธิในการฟ้องคดีอาญาของผู้เสียหายก็ยังคงจะต้องมีอยู่ต่อไปเนื่องจากในขณะนั้นยังเป็นระยะเริ่มแรกที่ได้จัดตั้งพนักงานอัยการซึ่งทำหน้าที่ฟ้องคดีอาญาจึงทำให้ระบบอัยการยังไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอที่จะรับผิดชอบในการดำเนินคดีอาญาแต่เพียงผู้เดียว ดังนั้นจึงต้องให้สิทธิผู้เสียหายฟ้องคดีอาญาได้ด้วย

ต่อมาในปัจจุบันปรากฏว่าประสิทธิภาพในการดำเนินคดีอาญาของพนักงานอัยการได้รับการพัฒนาขึ้นอย่างมากตลอดจนมีมาตรการควบคุมกลั่นกรองการดำเนินคดีอาญาของพนักงานอัยการทั้งในส่วนของกฎหมายและระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ ส่งผลให้กระบวนการดำเนินคดีอาญาของพนักงานอัยการเป็นไปด้วยความชอบธรรมและสามารถให้ความคุ้มครองบุคคลที่เกี่ยวข้องในคดีอาญาทุก ๆ ฝ่ายได้อย่างเพียงพอ ดังนั้นการที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 34 บัญญัติให้ผู้เสียหายมีสิทธิที่จะฟ้องคดีอาญาได้อีก แม้ว่าพนักงานอัยการจะสั่งไม่ฟ้องคดีนั้นแล้วก็ตาม น่าจะไม่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการดำเนินคดีอาญาอีกต่อไป เพราะกระบวนการดำเนินคดีอาญาของรัฐในปัจจุบันมีประสิทธิภาพเพียงพอแล้ว และนอกจากนี้ผลของการใช้สิทธิฟ้องคดีอาญาของผู้เสียหายตามมาตรา 34 ดังกล่าวได้ทำให้การดำเนินคดีอาญาถูกเบี่ยงเบนออกไปจากความเป็นจริง ดังนั้นผู้เขียนเห็นว่า ควรตัดอำนาจในการฟ้องคดีอาญาของผู้เสียหายในกรณีที่พนักงานอัยการมีคำสั่งไม่ฟ้องดังกล่าวทั้งนี้ เพื่อลดผลกระทบต่างๆ ที่จะเกิดขึ้น จากการใช้สิทธิในการฟ้องคดีอาญาของผู้เสียหายให้น้อยลง

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย